Digitally signed by
Library UTM
Reason: I attest to the
accuracy and integrity
of this document

UNIVERSITATEA TEHNICĂ A MOLDOVEI

Facultatea Urbanism şi Arhitectură

Catedra Arhitectură

ARTE APLICATE

PICTURA
Îndrumar metodic

Natura statică

Chişinău
U.T.M.
2009

Acest îndrumar metodic este destinat studenților specialității 581.1. - Arhitectura, din anul II de studii, cu scopul de a-i ajuta în perceperea şi redarea mediului înconjurător prin intermediul culorii.

Autor: lector universitar SvetlanaMelnic

Redactor responsabil: conf.univ., dr. Vladimir Gaidaş

Recenzent: conf.univ., ., dr. Vladimir Gaidaş

©U.T.M.,2009

1. Noțiuni generale

Pictura este un gen al artei plastice în care culoarea joacă un rol important. Picturii îi aparține opera de artă executată cu vopsea pe un suport tare. Pictura înseamnă a picta însăşi viața, a picta viu, pentru a reda convingător realitatea. În funcția sa practică pictura se împarte în pictură monumentală, pictura de şevalet, pictarea icoanelor, miniature, pictura decorativă, teatral decorativă etc.

Fiecare ramură a picturii se deosebeşte prin specificul său ce ține de executarea tehnică, cît şi de problemele artistice puse de artist. Artiştii creează picturi prin mijloace plastice şi picturale, folosind desenul şi compoziția, dar principalul mijloc de expresivitate în pictură rămîne culoarea.

În pictură este posibil de a reda lumea lăuntrică complicată a sentimentelor şi caracterelor sufleteşti, a reda momente dificile în natură, idei filozofice veşnice şi chipuri fantastice.

Istoria picturii se începe de la picturi rupestre (picturi pe stînci). Pe parcursul dezvoltării picturii s-au acumulat mari valori spirituale. Icoana veche rusească în primul rînd întruchipează ideea de Dumnezeu, care este un lucru sfînt şi în acelaşi timp şi exemplu a picturii care redă frumusețea nu pămîntească, dar Dumnezeiască. Culorile icoanelor sunt simbolice şi decorative. Misiunea icoanei este de a reda nu realitatea dar spiritualitatea.

În epoca Renaşterei omul a devenit centrul universului, şi eroul principal al picturilor.Chipul Madonei a devenit idealul pămîntesc. Pictorii au început să picteze pînze realiste. Artiştii sunt adorați de idei tot mai variate.

Apar diferite genuri de pictură, cum sînt: genul portretist, peisajul apare ca gen aparte (înainte servea ca fundal al picturilor).

Cu cît pictura este mai aproape de contemporanietate cu atît mai puternic se ataşează de realism şi devine tot mai independentă.Apar noi curente: impresionismul, cubismul, suprarealismul, abstracționismul etc.

Cînd vorbim de pictură în general, putem spune că tehnicele ei sunt perfecționate în permanență.

1.1. Instrumente şi materiale de lucru, tehnici de lucru

1.1.1 Instrumente de lucru

În activitatea de inițiere plastică, materialele joacă un rol important.Astfel ca suport poate fi o obişnuită hîrtie de desen, hîrtie granulată, cartonul, hîrtie colorată, suporturi textile de defirite structuri, lemnul, metalul, sticlă, tencuială etc.Urmează a fi luată în considerare explorarea posibilităților tehnice, relația dintre instrument şi material, între mijloacele tehnice şi idee. Fiecare instrument acționează asupra suportului într-un mod diferit.

Pensula cu vîrf subțire oferă largi posibilități de exprimare plastică. Această pensulă cu vîrf subțire(nr.0,1,2) este folosită îndeosebi la contururi fine, la prelucrarea detaliilor.Modulația liniei oferă posibilități expresive, largi la tratarea formelor volumertrice.Pe o suprafață colorată sau pe tente colorate se pot desena linii subțiri sau puncte mici apropiate cu ajutorul pensulei cu vîrf subțire, obținînd compoziții interesante.

Pensula cu vîrf lat este un instrument care lasă altă amprentă pe suport.Această pensulă se foloseşte pentru acoperirea suprafețelor mari, sau pentru trasarea liniilor mai groase.

Spatulă (cuțit de paletă) acest instrument pictează cu vopsele care au substanța concentrată,spre exemplu ulei, tempera, guaş.Cuțitul de paletă aşterne pasta în plăci lucitoare, netede sau vibrante cu aspect caracteristic.

1.1.2 Materiale şi tehnici de lucru

Acoperirea unei suprafețe se face cu ajutorul culorilor. Culoarea se compune din pigmenți, lianți şi solvenți. Pigmenții sunt obținuți din surse vegetale, animale şi minerale. Astăzi pigmenții s-au înmulțit, căci li s-a adăugat un mare număr de pigmenți sintetici produşi pe calea chimică. Există diverse tehnici care necesită să fie aplicate şi diferite materiale de lucru care pot fi împărțite în trei categorii: 1. de apă
(tempera, guaş, acuarelă, acril, culori de batic)
2. de ulei
3. pastel

*** vopsele de apă :**

- tempera şi guaşul: dintre culorile umede şi opace enumerăm tempera şi guaşul. În cazul temperei, pigmentul se prepară cu ajutorul cleiului de origine animală. Între temperă şi guaş există mici deosebiri, în cazul guaşei în loc de clei de origine animală, ca agutinat se întrebuințează clei vegetal. Dacă în cazul guaşei culoarea îşi pierde mai puțin strălucirea, în timp, la temperă toate tentele se deschid prin uscare. Această tehnică este adecvată pentru a face cunoştință cu pictura la orele academice. Vopseaua repede se usucă,ce dă posibilitate să fie repictată înr-un timp scurt.

-acuarela: coloritul în mediul umed şi transparent se obține folosind acuarela. În acuarelă, pigmentul este diluat în apă. Culoarea are acelaşi ton şi cînd este uscată, şi cînd este umedă. Condiția principală şi calitatea unei acuarele constă în fluiditate şi transparență, mai cu seamă la tonurile luminoase. Acuarela se prezintă sub formă de tablete, aşezate pe un suport de carton sau plastic ori în tuburi închise. Ceea ce este dominant la pictura în acuarelă este spontanietatea tehnicii. Se pictează pe uscat şi pe ud, depinde de efectele pe care dorim să le obținem.
-acrilul: culorile acrilice sunt o invenție a secolului XX-lea, prezintă multe efecte similare cu cele ale vopselelor de ulei. Pigmentul se află într-o suspensie a unui polimer acrilic care poate fi subțiat cu apă şi devine impermeabil după ce se usucă. Ele pot fi folosite pe suporturi şi suprafețe variate, spre exemplu pe sticlă în tehnica vitraliului. Un avantaj al vopselelor acrilice constă în faptul că nu îngălbenesc şi pot fi aplicate ca un impasto gros sau subțiate pînă cînd devin foarte transparente.
***vopsele de ulei:** culorile se găsesc în tuburi închise, de dimensiuni şi capacități variabile. Înainte de lucru, culorile se aştern pe o paletă (fie pe o bucată de placaj, plastic de o anumită formă), într-o anumită ordine: culorile calde într-o zonă, cele reci în zona opusă, iar în centru negru şi alb. Prin combinarea culorilor, pe paletă se prepară tonurile de care pictorul are nevoie. Pentru a fi diluate, culorile de ulei se amestecă cu esență de terebentină, ulei de in fiert. Pensulele diferă de cele folosite în tehnica acuarelei. În tehnica picturii în ulei se folosesc pensule cu părul tare, care oferă posibilitatea să obții tuşe variate. O tehnică de pictură care ne permite să lucrăm în timp îndelungat sau să respectăm lucrarea pînă culoarea nu-şi pierde din strălucirea şi calitatea ei. În pictura în ulei putem obține rezultate foarte înalte.
***pastelul:** această tehnică este relativ simplă, fiind şi una dintre ultimele inventate. Se utilizează pigmentul de culoare aproape pură. O doză redusă de agutinant şi clei vegetal menține praful închegat. Se prezintă sub forma unui creion uşor de mînuit.Pastelul este moale, dur sau semidur, după cantitatea de liant pe care îl conține. Pentru tehnica pastelului trebuie ales un suport capabil de a-l reține. Se poate lucra pe diverse suporturi: hîrtie diferit colorată, pînză, lemn, metal. O suprafață foarte lucioasă nu este convinabilă. Pastelul este o tehnică de pictură "pe uscat ".
***fresca:** pictura murală sau fresca se realizează pe tencuială, de regulă pe tencuiala unui perete pregătit în mod special. Cuvîntul fresca derivă din italianul "fresco" ce înseamnă proaspăt. Pigmentul dizolvat în apă se aplică pe tencuială udă. Pigmentul intră în reacție chimică cu cristalele de calcil din var. Cînd peretele se usucă, imaginea devine permanentă şi culorile continuă să se intensifice încă cîțiva ani.
***tehnica mixtă:** în secolul al XX-lea, s-au făcut experimente în pictură, aplicînd diferite tehnici într-o lucrare, de exemplu includerea unor bucăți de hîrtie, ziar, care erau numite cu un cuvînt francez collages (colaje). Un alt termen care descrie folosirea unor materiale diferite — ca metal, țesături, lemn, plastic şi obiecte tridimensionale, găsite sau construite special şi aplicate pe suprafața picturală — este asamblage, cuvînt francez echivalent cu (a asambla), a cărui semnificație corespunde perfect cu procesul respectiv.

1.2.Culoarea

Culoarea albă conține toate culorile spectrului. În natură, spectrul se înfățișează în modul cel mai impresionat, în curcubeu, care reprezintă lumina soarelui reflectată prin picăturile de apă ca printr-o prismă. În arcul acestuia sînt prezente toate culorile spectrului – roşu, galben, oranj, verde, albastru, indigo şi violet. Culoarea are foarte mare importanță atît în viață, cît şi în artă. Ea exprimă sentimente şi prezintă o mulțime de semnificații simbolice. Unele culori, ca roşu, oranj, galben sînt considerate calde şi lasă impresia că înaintează şi se dilată, în timp ce culorile reci par că se îndepărtează şi se contractă. Aceste semnificații ale culorilor se extind şi în domeniul psihologiei. Studiile au demonstrat că, într-adevăr, culorile din jurul nostru pot avea un efect profund asupra dispoziției sufleteşti.

Printre proprietățile culorii se numără nuanța, valoarea şi saturația. Nuanța oferă fiecărei culori numele său specific. Nuanța depinde de locul culorii în spectrul vizibil, de lungimea de undă care defineşte culoarea albastră, roşie sau verde. Saturația se mai numeşte şi nuanță şi aceiaş valoare, dar se deosebeşte sub aspectul saturației sau purității.

*Sistemele discului de culori

La baza sistemelor discului de culori se află descoperirea prismii de sticlă de către Newton şi studiile lui referitoare la spectru. Discul culorii are douăsprezece culori care pot fi împărțite în trei grupe:

Primare sau de bază (roşu, galben, albastru)

Secundare (oranj, violet, verde)

Intermediale

D/f Culorile primare se numesc astfel pentru că nu pot fi obținute prin amestecul altor pigmenți

În artă, pigmenții desemnează agenții de colorare folosiți în desen sau pictură (derivați atît din surse naturale, cît şi sintetice).

Culorile secundare sînt cele obținute prin amestecul a două culori principale, de exemplu oranj, verde, violet.

Culorile intermediale se plasează între cele primare şi secundare, şi reprezintă un amestec al acestora două, cum ar fi roşu – oranj sau verde-albastru. Din amestecul pigmenților rezultă o mixtură care absoarbe lumina,pentru că, în timpul acestei operații, pigmenții devin mai consistenți şi mai inchişi la culoare.Cînd se amestecă la un loc toți pigmenții primari se obține un negru, ceea ce semnifică absența oricărei lumini reflectate. Petele de culori primare diferite situate foarte aproape una de alta lasă impresia că se amestecă în ochii privitorului. Pictura pointilistă a lui Siurat reprezintă un excelent exemplu al acestui fenomen .

Culoarea locală este o culoare reală a unei zone sau a unui obiect, poate fi modificată prin efectele luminii. De exemplu, în strălucirea soarelui, culorile se reflectă pe zonele şi obiectele aflate în imediata lor apropiere, transmit o parte din culoarea lor locală obiectelor adiacente.

Albul şi negrul sunt numite non – culori (fără culoare), se folosesc pentru obținerea tonurilor închise sau deschise. Valoarea reprezintă distincția între lumina relativă şi întunericul relativ. Termenul poate fi aplicat seriei de griuri dintre alb şi negru sau nuanței mai deschise ori mai închise a diverselor culori, de exemplu verde deschis şi verde închis. Culorile cu valoare înaltă sînt cele deschise, iar cele cu valoare coborîtă sînt închise. Cînd amestecăm albul cu o altă culoare realizăm o nuanță de lumină, în timp ce prin adăugarea negrului obținem o umbra.

Contraste cromatice

De-a lungul anilor teoreticienii de artă au stabilit cîteva legi referitoare la contraste cromatice. Putem enumera:

1.Contrastul complementar – rezultă din alăturarea culorilor complementare, care se cer reciproc juxtapuse şi îşi măresc puterea de strălucire pînă la maxim. Perechile de culoare: galben- violet, oranj- albastru, verde-roşu, prin amestec în cantități egale formează un gri neutru, iar în amestec inegal formează un gri colorat.

2.Contrastul închis-deschis (clarobscurul) - se obține prin alăturarea unor culori cu valori tonale diferite. Acest contrast mai este cunoscut şi sub denumirea de perspectivă tonală.

3.Contrastul de calitate – rezultă din alăturarea unor culori strălucitoare cu unele stinse.Calitatea unei culori este dată de gradul ei de puritate (saturație). Putem avea raporturi ale culorilor saturate, strălucitoare, față de cele mate, amestecate, care pierd din strălucire.

4.Contrastul de cantitate – rezultă din alăturarea unor culori ce acoperă suprafețe de mărimi diferite.

5.Contrastul culorii în sine – apare prin alăturarea unor culori pure, curate.

6.Contrastul cald – rece – apare în situația în care culorile calde sunt alăturate celor reci. După efectul ei culorile pot fi calde (roşu, galben, oranj) şi reci (verde, albastru, violet).

1.3. Compoziția. Elementele de limbaj plastic

1.3.1 Compoziția

Prin ortogonarea şi organizarea formelor plastice într-un spațiu dat conform unor idei, scheme , legi obținem o compoziție plastică. Compoziția este obiectivul care valorifică cel mai mult capacitatea creativă. Studiul compoziției implică un studiu metodic şi sistematic.

Principii de bază la crearea compoziției sunt:

-amplasarea obiectelor în formatul dat

-corelația între obiecte (dimensiunile obiectelor în legătura unul cu altul, proporțiile)

-redarea planurilor (spațiul)

Schema compozițională este structura, esența compoziției din punct de vedere al formelor de ansamblu. Schema se bazează pe anumite linii direcționale, linii de forță pe care se construieşte întreaga compoziție. Folosirea schemei compoziționale uşurează procesul de creare.

1.3.2 Limbaje plastice

Cunoaştem cîteva elemente de limbaj plastic: punctul, linia, forma. Toate aceste elemente pot fi folosite la pictarea unui tablou pentru a mări expresivitatea lucrării.

Prin manipularea punctului se pot obține efecte de genul aerat – concentrat, mic – mare, ordonat – dezordonat etc.

Linia – definită ca punct în mişcare, posedă ca şi punctul plastic aceleaşi stări potențiale şi dinamice. Linia poate să separe, să lege, să sectioneze. Liniile subțiri leagă structura ramurii în jurul nervurii principale. În lucrări decorative linia subțire sau îngroşată este trasată cu diferite mijloace grafice. Linia poate fi dreaptă sau curbă, poate sepăra uneori elementele decorative.

Forma plastică poate fi spontană, creată prin diverse procedee, cum ar fi scurgere, stropire sau elaborare. Se construieşte pe baza transfigurării unor forme naturale prin prelucrare, analiză şi asamblare.

1.4 Prezentarea lucrărilor

Lucrările se reprezintă oformate conform tehnicii de executare.

Lucrările care sînt pictate cu vopsele de apă sau cu pastel se oformează în rame sub sticlă, împrejurul lucrării se lasă spațiu (paspartu) ce dă picturii un aspect estetic.

Lucrările pictate în tehnica în ulei sunt oformate în rame. Studiile executate pe format mic sunt asamblate pe carton.

2. Conținutul lucrărilor practice la pictură

2.1. Caracterul şi armonia culorii. Cercul cromatic (spectru). Culorile fundamentale.

F. 37/55, tempera, guaş, acuarelă.

În desenul liniar se reprezintă cercul segmentat în 20 de sectoare egale, în mijlocul cercului se găsesc 6 triunghiuri din care 3 se acoperă cu culori de bază şi altele 3 cu culori secundare, mai jos de cercul cromatic se reprezintă o scară în 12 dreptunghiuri cu trecerea lentă de la alb prin semitonuri spre negru. Cele 20 de sectoare a cercului cromatic sunt acoperite cu culori fundamentale, secundare şi intermediale.Trecerea se efectuează de la galben prin oranj la roşu, de la roşu prin violet la albastru, de la albastru prin verde la galben.

CERCUL CROMATIC - ITTEN

2.2Grizarea. Natura moartă . F. 37/55, acuarela, tempera, guaşul.

Amenajarea unei naturi moarte în tonuri alb, negru, gri (nonculori).Această sarcină constă: prin ton a obține clarobscurul obiectelor şi redarea planurilor. Primul plan se obține prin contraste mai mari între lumină şi umbră, celelalte planuri, care se îndepărtează față de privitor, au acel contrast mai mic,apar nuanțe de gri.Se verifică planurile compoziției prin starea de luminozitate a dominanței şi a compoziției în întregimea ei. În această lucrare studentul cercetează, analizează natura moartă şi face o apreciere.

2.3 Corelația culorii cu caracter decorativ.Natura moartă. F. 37/55, tempera, guaşul.

Această compoziție plastică să execută după tehnica mozaică.Natura moartă se amplasează din obiecte şi draperii care au la bază culori fundamentale:galben,albastru,roşu.Obiectele şi anturajul este stilizat după tehnica mozaică,se execută cu tente pure şi rupte.Pata de culoare se depune decorativ pe suprafață. Redarea clarobscurului a obiectelor şi draperiilor se poate efectua prin extinderea tonurilor de la lumină spre umbră. Se face cercetarea şi analiza naturii moarte prin prizma culorilor fundamentale.

2.4.Relaţii tonale a culorilor contraste. Natura moartă. F. 37/55, tempera, guaşul.
Cînd vorbim despre contrast,vorbim despre două culori care au deosebiri semnificative.Studiind calităţi caracteristice culorii, putem constata şapte feluri de contraste,care sunt atît de diferite,că pot fi studiate aparte.Cum vedem, în baza acestei lucrări, s-a folosit nu un singur contrast, dar mai multe, şi anume: contrast deschis-închis; contrast cald-rece; contrast complimentar. Din practică cunoaştem acest moment, că nu poate fi realizată o lucrare, în care s-a folosit numai un singur tip de contrast.

2.5 Relaţii tonale a culorilor calde. Natura moartă. F. 37/55, tempera, guaşul.

Se amenajează o natură moartă corespunzătoare temei, unde culorile locale sunt din gama caldă. Se atrage atenţia studentului spre a observa şi a evidenţia gama coloristică prezentată, dar să nu lipsească în compoziţie tonuri gri,care sunt puţin mai reci, pentru a obţine o gamă complicată şi bogată de nuanţe.

2.6 Relaţii tonale a culorilor reci. Natura moartă. F. 37/55, tempera, guaşul.

Compoziția în gama rece se amenajează din culori locale reci ca şi natura moartă în gama caldă. Sunt aceleaşi cerințe: de a observa şi de a evidenția gama locală. La fel compoziția nu trebuie să lipsească de tonuri gri calde, de a complica gama rece şi de a obține nuanțe bogate de culori.

2.7 Relaţii tonale a culorilor vecine din spectru. Natura moartă. F. 37/55, tempera, guaşul.

Se amenajează o natură moartă din obiecte şi draperii, de gri neutru, alb, negru.Studentul după o consultare cu profesorul îşi alege două culori vecine din cercul cromatic şi începe desfăşurarea lor.Apelînd la nuanţare, alege un tip de amestec pigmentar prin care se obţin mai multe tente. Se foloseşte prin trecerea treptată sau în acord la distanţă,a nuanţelor unei sau mai multor tente pure.

2.8 Gamele cromatice.Lucrare artistică. F. 37/55, tempera, guaşul.

Pe formatul dat sunt schițate patru compoziții, naturi moarte.În fața studenților sunt aranjate diferite obiecte după formă,mărime,factură,structură şi culoare.Studentul la alegere desenează obiectele propuse,creînd cele patru naturi moarte,ținînd cont de legile compoziționale.Obiectele sunt stilizate.După consultația cu profesorul începe a lucra la ele în culoare. Fiecare compoziție corespunde unei

game coloristice : calde , reci , contraste, neutre. Se face o cercetare şi o apreciere artistică.

2.9. Natura moartă stilizată. Lucrare artistică. F 37/55, tehnica acril pe sticlă.
Lucrarea dată se realizează pe sticlă în culori de acril. Scopul lucrării: de a stiliza natura statică, în baza cunoştinţelor obţinute la următoarele discipline; studiul formei, bazele compoziţiei, lumina şi culoarea.
Lucrarea se realizează în următoarele etape: -schiţe în creion;
- căutări în culoare;
- transferarea desenului pe sticlă;
- acoperire cu culoare.

3. Variații de realizare a lucrărilor

Cum s-a vorbit mai sus, picturile pot fi realizate cu diferite instrumente şi diferite tehnici de executare, le numim:

-cu pensula cu vîrf lat, folosind pensulații îndrăznețe;

-cu pensula cu vîrf subțire în tehnica pointelism;

- cu spatula obținem efecte spontan-picturale.

Ex.-cu pensula cu vîrf lat folosind pensulații îndrăznețe;

Ex.-cu pensula cu vîrf subțire în tehnica pointelism;

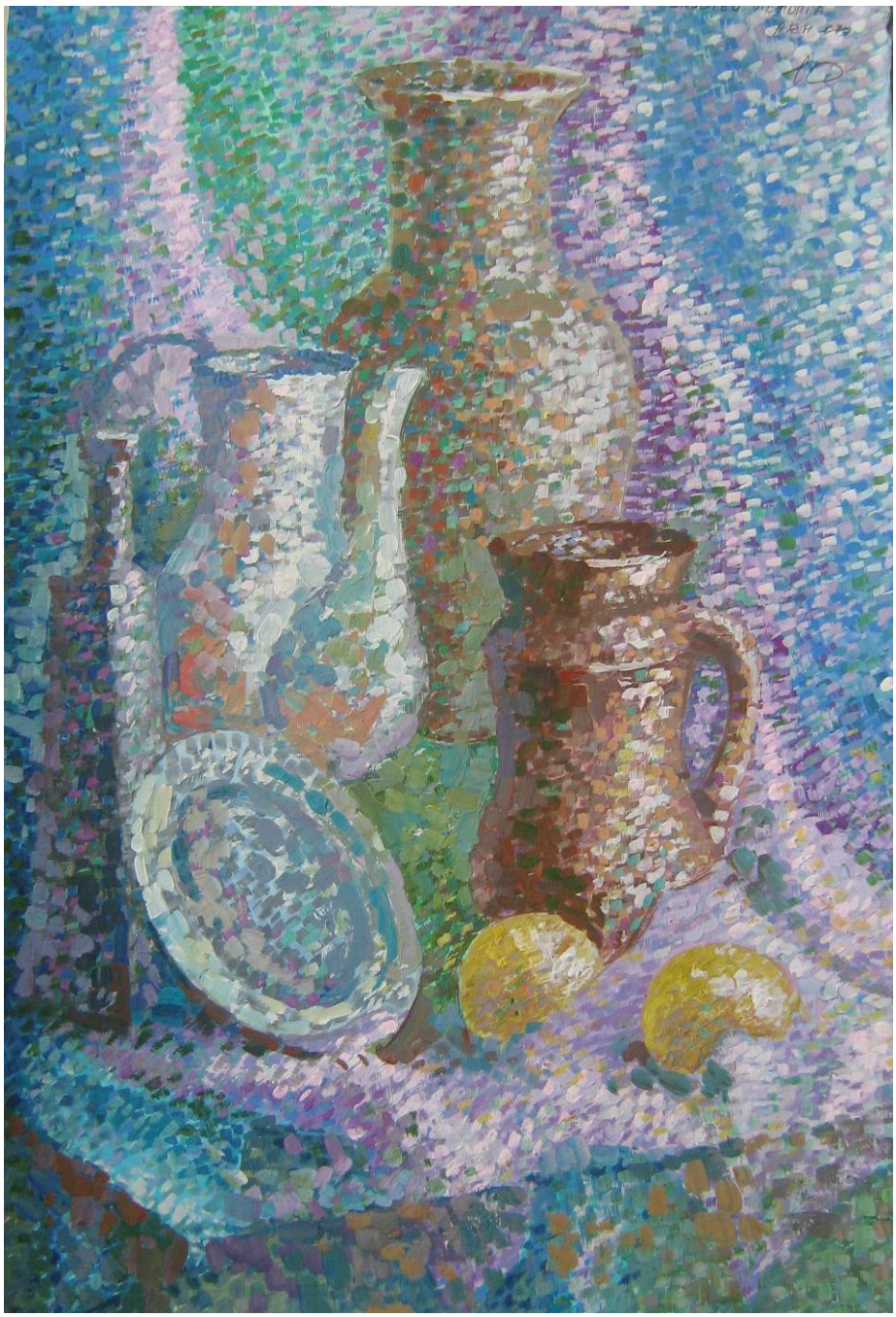

Ex.- cu spatula obținem efecte spontan-picturale.

Anexe

Natura moartă.
Tehnica pictura în ulei,pînză.

Natura moartă.
Tehnica guaş ,hîrtie.

Natura moartă.
Tehnica guaş , hîrtie.

Natura moartă.
Tehnica pictura în ulei ,pînză.

Natura moartă.
Tehnica acuarela pe ud, hîrtie.

Compoziție decorativă.
Tehnica tempera, hîrtie.

Natura moartă.
Tehnica guaş.

Grizare, natură moartă.
Tehnica guaş ,hîrtie.

Compoziție decorativă, natură moartă.
Tehnica guaş ,hîrtie.

Compoziție decorativă, natură moartă.
Tehnica guaş ,hîrtie.

Grizare, natură moartă.
Tehnica guaş ,hîrtie.

Natura moartă.
Tehnica ulei pe pînză.

Natura cu flori vii.
Tehnica ulei pe pînză.

Natura statică.
Tehnica, ulei pe pînză.

Bibliografie

1. Victor Pavel ”Educaţie plastică”. Editura didactică şi pedagogică,R.A. Bucureşti
2. “Исскуство цвета” Иттен
3. ”Picturi în acuarelă”, Ursula Bagnall, Brean Bagnall, Astrid Hille, AQUILA, 1993, Oradia
4.”Întroducere în Arta”, Arthur F. Jones, Bucureşti, 2002
5.”Живопись и рисунок гуашью”, самоучитель, Евгений Морозов, Эксмо, Москва 2006
6.”Natura moartă” , Sterling C., Bucureşti, 1970

Cuprins

I Noțiuni generale…… …2

1.1. Instrumente şi materiale de lucru.…….....…3

1.1.1 Instrumente de lucru…… … … … … … …3

1.1.2. Materiale şi tehnici de lucru…… 3

1.2. Culoarea……..…… … … … … … … … … 5

1.3. Compoziția. Elementele de limbaj plastic. …… ...7

1.3.1.Compozitia……... …. … … … …. ….7

1.3.2. Limbaje plastice … … … … … … … … … … …… .. 7

1.4.Prezentarea lucrărilor……... … …. 7

II Conținutul lucrărilor practice la pictură…… . .8

2.1 Caracterul şi armonia culorii.Cercul cromatic……8

2.2 Grizare.Natura moartă. 9

2.3.Corelația culorii cu caracter decorativ..... ...10

2.4.Relații tonale a culorilor contraste..... 11

2.5.Relații tonale a culorilor calde…… .12

2.6.Relații tonale a culorilor reci… … … … … … … … … 13

2.7.Relații tonale a culorilor vecine din spectru… … … … .14

2.8.Game cromatice.Compoziția artistică… … … … … … .15

2.9.Natura moartă stilizată. Compoziția artistică... 16

III.Variații de realizare a lucrărilor practice... 17

Anexe… … … … … … … … … … … … … … … … … … 23

Bibliografie.. … …. … … … … … … … … … … … … … .. … 38

ARTE APLICATE

PICTURA
Îndrumar metodic

Natura statică

Autor: Svetlana Melnic

Bun de tipar 04.06.09. Formatul hârtiei 60x84 1/8.
Hârtie ofset. Tipar RISO Tirajul 100 ex.
Coli de tipar 5,0 Comanda nr.54

U.T.M., 2004, Chişinău, bd. Ştefan cel Mare, 168.
Secția Redactare şi Editare a U.T.M.
2068,Chişinău, str. Studenților, 9/9

UNIVERSITATEA TEHNICĂ A MOLDOVEI

ARTE APLICATE

PICTURA
Îndrumar metodic

Natura statică

Chişinău
2009